

FYLKESTINGSSAK 7-2005

Møtedato: 15.02.2005

Oppstart av fylkesdelplan for etablering av vindmøtter i Nordland

Kort sammendrag

For tiden pågår det utredninger for vindmølleetableringer flere steder i Nordland. Dette er Sleneset, Andøya – to forskjellige steder, Hovden i Vesterålen, Ofoten, Gimsøya i Lofoten, og Straumøya utenfor Bodø. Tidligere er det gitt konsesjon for etablering av 3 vindmøller på Nygårdsfjellet utenfor Narvik.

Disse etableringene må ses i sammenheng med fylkesplanens satsingsområde ”Ta i bruk potensialet langs kysten”. Imidlertid vil utnyttelse av kystens potensial også innebære tilrettelegging av forholdene for andre interesser som reiselivsutvikling og ivaretagelse av natur og miljøinteresser. For å få til den ønskede strategiske utviklingen er det behov for å se alle interessene under ett i en plansammenheng

Utfyllende sammendrag

Gjeldende fylkesplan har som et av satsingsområdene å utnytte potensialet langs kysten. En av kystens ressurser er vind. Utnyttning av denne til elektrisk energi ved etablering av vindmølleparker skaper muligheter og utfordringer. Samtidig er det vedtatt å satse på en reiselivsprofilering av nordlandskysten under fanen ”Verdens vakreste kyst”. Bare i dette ligger det et behov for avveining. I tillegg er det også et nasjonalt mål å utnytte dette kraftpotensialet..

Vindturbiner vil alltid utgjøre et synlig inngrep i landskapet. I tillegg til støy, arealbruk og tiltakets innvirkning på landskapet, må man ta hensyn til friluftsliv, fugl og annen fauna og flora. Vindturbinparker som etableres i beiteland for storvilt eller rein, kan representere et stengsel for trekkruer eller tradisjonell utnyttelse. Etablering av vindkraftverk vil som all annen etablering av kraftverk, også kunne føre med seg bygging av nye kraftlinjer.

Det er behov for å se alle etableringene av vindmøller samlet i en plansammenheng hvor de er vurdert opp mot andre interesser. Det overordna målet for arbeidet med en fylkesdelplan for vindkraft må være å sette vindkraft inn i den fylkeskommunale energipolitikken på en slik måte at

den blir et tjenelig verktøy i utviklingen av Nordlands-samfunnet. Fokus i planen må rettes mot større vindkraftprosjekt som vil ha stor positiv betydning og virkning for fylket.

En vedtatt fylkesdelplan for etablering av vindmølleparker vil gi fylkestinget avgjørende innflytelse på hvor lokaliseringer er ønskelig og hvilke regionale hensyn som skal ivaretas. Dagens behandlingsmåte gir fylkestinget kun mulighet til å anbefale søknader godkjent eller ikke godkjent.

Fylkesrådets vurdering

De mange pågående utredningene for etablering av vindmølleparker og de kryssende miljøinteressene, skaper et behov for å vurdere disse forholdene under ett og i sammenheng. Utarbeiding av en fylkesdelplan for etablering av vindmølleparker er nødvendig for å få et regionalpolitisk grep. En slik plan må avklare hvor og på hvilke betingelser etableringer kan finne sted. Oppstart av en slik plan betinger et fylkestingsvedtak.

Endelig godkjenning av fylkesdelplanen vil skje i Miljøverndepartementet.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkestinget ber om at arbeidet med en fylkesdelplan for etablering av vindmøller starter opp.
2. Fylkesdelplanen skal utarbeides i tråd med plan- og bygningslovens bestemmelser om medvirkning og sluttbehandles i fylkestinget.

Bodø den 18.01.2005

Geir Knutson
fylkesrådsleder

Heidi Kristin Sæthre
fylkesråd for kultur og miljø

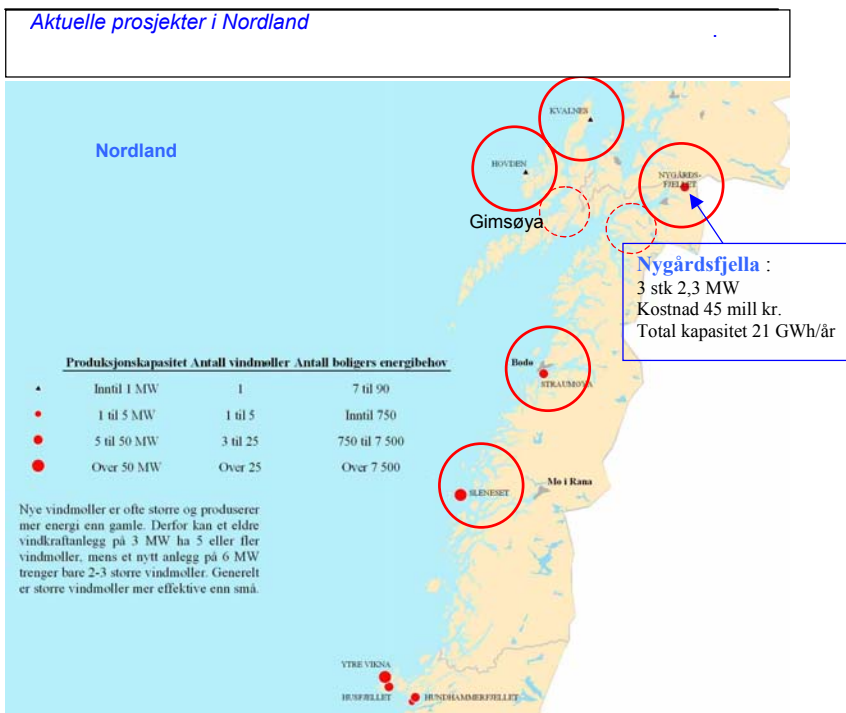
UTREDNING

Innledning

For tiden pågår det utredninger for vindmølleetableringer flere steder i Nordland. Dette er Sleneset, Andøya – to forskjellige steder, Gimsøya og Strømøya utenfor Bodø. Tidligere er det gitt konsesjon for etablering av 3 vindmøller på Nygårdsfjellet utenfor Narvik.

Nordland er et typisk kystfylke der forholdene klimatisk sett ligger godt til rette for å utnytte vindenergien.

Med økende interesse for etablering av vindmøller langs Nordlandskysten melder behovet for samordnet vurdering seg. En fylkesdelplan vil kunne bidra til en samlet vurdering av hvilke interesser som bør vektlegges på de enkelte steder.

Bakgrunn

Det er et nasjonalt mål at vi skal være selvforsynt med elektrisk kraft i et normalår. Etter å ha vært en viktig krafteksportør, har Norge i noen av de senere årene hatt en import av kraft. Vårt økte energiforbruk har altså gitt et årlig underskudd på vel 6%.

Den betydelige interessen for etablering av vindmølleparker i det siste må blant annet i tillegg til kraftunderskuddet ses i sammenheng med stor motstand mot videre utbygging av vannkraft og etablering av gasskraftverk. Interessen gjenspeiler seg i at kraftselskaper, privatpersoner og industribedrifter allerede har startet planlegging med tanke på slik utbygging. For tiden pågår det vindmålinger og vindkraftvurderinger på rundt 30 steder langs norskekysten.

Med høyere kraftpriser i Norge og bedre økonomiske støtteordninger til utbygging, aktualiseres vindmølleutbygginger ytterligere. Norge er godt egnet for utbygging av vindkraft sammenlignet med andre Europeiske land. Statkraft regner med et vindkraftpotensial på 12 TWh og har et utbyggingsmål på 3 TWh innen 2010.

Problemstilling

Gjeldende fylkesplan har som et av satsingsområdene å utnytte potensialet langs kysten der vind utgjør en del av potensialet. Utnytting av denne til elektrisk energi ved å etablere vindmølleparker skaper utfordringer og muligheter. Det er også et nasjonalt mål å utnytte dette kraftpotensialet. Samtidig er det i Nordland vedtatt å satse på en reiselivsprofilering under fanen ”Verdens vakreste kyst”.

Andre fylker i landet har angrepet problematikken på forskjellig måte. I Rogaland ble det utarbeidet en egnethetsanalyse. Imidlertid er de to mest aktuelle prosjektene som er til behandling utenfor de analyserte områdene. I Hordaland er det utarbeidet en fylkesdelplan.

I rundskriv T 2/98 fra Miljøverndepartementet om nasjonale mål og interesser i fylkes- og kommuneplanlegging heter det:

”I normalår skal det produseres tilstrekkelig elektrisk kraft av fornybare energikilder til å dekke innenlandsk forbruk.

Myndighetene på fylkesnivået og kommunene må i sin planlegging unngå tiltak som kan forhindre eller vanskeliggjøre realiseringen av kraftutbyggingsprosjekter i Samlet plan for vassdrag, jf St.meld. nr. 60 (1991-92).

Kommunene bør innarbeide arealer for eksisterende kraftoverføring og kraftproduksjon på alle plankart og unngå arealbruk i strid med planlagte overføringsanlegg, jf regional kraftsystemplan og planer hos lokale e-verk. Som hovedregel bør arealene også disponeres til dette formålet. Kommunene bør trekke eierne av kraftledninger og andre elektriske anlegg aktivt med i planprosessene.

Utbygging av vindkraft vil kunne gi et nyttig bidrag til produksjonen, oftest med moderate miljøvirkninger. På steder med store vindressurser bør planmyndighetene, i samarbeid med aktuelle utbyggere, søke å legge til rette for vindkraft. Slik utbygging bør normalt gjennomføres i vindmølleparker med flere vindmøller.”

Etablering av vindmølleparker har fram til nå stort sett skjedd ved dispensasjon fra plan- og bygningsloven og konsesjonssøknad med konsekvensutredning(KU). Dette betyr at NVE har sittet som ansvarlig myndighet og Olje- og energidepartementet har vært klageinstans. Kommunenes rolle har vært å gi dispensasjonen og uttale seg til konsesjonssøknaden. Fylkeskommunen har hatt liten påvirkningsmulighet utover anbefaling av godkjenning eller ikke godkjenning av konsesjonssøknad med KU.

En alternativ behandlingsmåte, som ikke har vært benyttet, er planbehandling i henhold til plan- og bygningsloven med tilhørende KU. Dette vil gi kommunene avgjørende myndighet med rett til vedtak av planforslaget. NVE vil være ansvarlig myndighet for KU-en. Eventuelle klager eller innsigelser vil bli behandlet av Miljøverndepartementet. Vedtatt fylkesdelplan for etablering av vindmølleparker vil gi fylkestinget avgjørende innflytelse på hvor lokaliseringer er ønskelig og hvilke regionale hensyn som skal ivaretas.

Vindturbinene genererer en viss støy. De utgjøre et synlig inngrep i landskapet. De påvirker friluftsliv, fugl og annen fauna og flora. I beiteland for storvilt eller rein, kan de representere et stengsel for trekkruiter eller tradisjonell utnyttelse. Etablering av vindkraftverk vil som all annen etablering av kraftverk, også kunne føre med seg bygging av nye kraftlinjer. Samtidig kan vindmøllene representere et økonomisk tilskudd til kommunene gjennom eiendomsskatt og oppsetting av møllene kan gi lokalt næringsliv oppdrag.

Konsentrerte vindturbinparker krever rundt 1 km² per 10 MW. Sekundært arealer til fundament, oppstillingsplasser og veier utgjør rundt 1-2 prosent. Det øvrige arealet mellom turbinene kan i stor grad brukes til andre formål.

En vesentlig betingelse for etablering av vindmølleparker er kraftnettet for overføring av produsert el-kraft. Opprusting og oppgradering av nettet i de 3 nordligste fylkene vil innebære store økonomiske kostnader. Konsekvensen av dette er at etableringer av vindmølleparker vil kunne

komme der hvor det i dag er kapasitet i nettet til å ta hånd om den nye produserte kraften å føre den ut på det nordiske nettet. Informasjon om nettkapasitet er derfor sentralt for å få kunnskap om aktuelle fremtidige lokaliseringvalg.

Så langt har NVE ikke hatt sterke ønsker om lokalisering av vindmøller inne på fjellet. Enkelte steder i fjellheimen kan imidlertid ha svært gode vindforhold. Det bør tidlig i prosessen tas politisk standpunkt til om disse områdene er aktuelle som lokaliseringssted. I denne sammenheng bør det samtidig drøftes om et alternativ kan være å åpne for vindmøller der det fra før er store naturinngrep, for eksempel i nærheten av større damutbygginger med lett tilgang til kraftnettet. En aktuell sak inne på fjellet er vindmøller på Nygårdsfjellet utenfor Narvik. Der har NVE gitt konsesjon for oppsetting av 3 møller.

I følge de målinger og beregninger som er gjort av vind langs kysten av Nordland er det ikke alle steder som har vindforhold som gir økonomisk drivverdige forhold. Samtidig finnes det steder med gode vindforhold hvor det ikke er ønskelig å etablere vindmøller på grunn av de fra negative konsekvenser dette vil ha for andre interesser.

Den nødvendige informasjonen er på natur og miljøsida relativt godt dokumentert i elektroniske databaser i Direktoratet for naturforvaltning/Fylkesmannen. Vindressursene er dokumentert i Norsk vindatlas. Dette viser vindforholdene på et overordnet geografisk nivå. Aktører i dette markedet måler vinden detaljert på mange lokaliteter for å finne fram til de mest optimale stedene og detaljert plassering. Ingen har full oversikt over alle mulige lokaliseringalternativ da dette er økonomisk sensitiv informasjon for den enkelte etablerer.

Lokalisering av vindmøller/vindmølleparker vil ofte ha virkning utover grensene til den enkelte kommune. Vindmølleproblematikk er derfor godt egnet til behandling i fylkes(del)plan-sammenheng, hvor nasjonale og regionale rammer og interesser kan bli fremmet i planprosessen og i godkjenning av planen.

Det overordna målet for arbeidet med en fylkesdelplan for vindkraft må være å sette vindkraft inn i den fylkeskommunale energipolitikken på en slik måte at den blir et tjenelig verktøy i utviklingen av Nordlands-samfunnet. Fokus i planen må rettes mot større vindkraftprosjekt som vil ha stor positiv betydning og virkning for fylket. Dette er i samsvar med nasjonal politikk for energiutbygging hvor siktemålet er å bygge ut vindkraft for å dekke opp energiunderskuddet i landet.

Arbeidet må få fram hvilke interesser som er knyttet til de stedene som er eller kan være aktuelle for vindmølleetableringer. For disse stedene må det gjøres spesifikke avveininger av hvilke interesser som skal vektlegges. Valget vil mange steder stå mellom kraftutbyggingsinteresser og en eller flere av interessene knyttet til landskap, miljø, naturressurser og friluftsliv. I avveiningen bør det også vektlegges betydningen av de positive og eventuelt negative effekter etableringene vil kunne ha for samfunnet. I enkelte områder kan kanskje også arbeidet fremkomme med betingelser om omfang og størrelser som skal ligge til grunn for at en etablering kan godkjennes.

Utarbeiding av en fylkesdelplan for vindkraft vil sette vindkraft på dagsorden i fylket. Gjennom planprosessen vil kunnskapen om problematikken bli bedre, herunder konsekvensene for miljø, naturressurser og samfunn. Men planen bør også utarbeides for å bedre forutsigbarhet og interesseavveining. I tillegg kan det være et potensiale for arbeidsplasser i produksjon av deler og i forbindelse med etablering.

Arbeidet med en slik fylkesdelplan vil være omfattende. Det må blant annet bygge på tilgjengelig informasjon og ny kunnskap. Erfaringer fra andre steder f.eks. Hordaland, Rogaland og danske amt vil være viktig.

Vindmølleproblematikken aktualiserer også et større politisk spørsmål – Energipolitikk i Nordland. Det kan derfor være aktuelt å få en politisk avklaring om det er ønskelig å sette et mål for hvor stor kraftmengde som skal være Nordlands andel av det nasjonale mål. Dette vil være et forhold som tas opp i den bebudede energimeldingen til fylkestinget.

Utredning av konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunnet skal etter 1.1. 2005 gjøres for alle fylkesdelplaner som har arealmessige konsekvenser. Denne lovendringen av plan- og bygningsloven bør det således tas høyde for i denne aktuelle prosessen. Planer med oppstart før dette tidspunkt vil ikke omfattes av bestemmelsen. Uavhengig av lovverket vil det uansett være viktig å gjøre miljømessige vurderinger i planarbeidet for å få fram de mange interessene som er knyttet til vindmølleproblematikken generelt og spesielt til de enkelte aktuelle lokaliseringstedene. Hvilket omfang og hvilket nivå utredningene skal ligge på må utgreies nærmere i samarbeid med blant annet departementet (MD).

Konklusjon

Det er behov for å utarbeide en fylkesdelplan for etablering av vindmølleparker som kan avklare hvor og på hvilke betingelser etableringer kan finne sted. Dette vil gi en bedre regional styring. Fokus i planen må rettes mot større vindkraftprosjekt som vil ha stor positiv betydning og virkning for fylket.

Konsekvenser

Energiloven bør kunne tolkes slik at vedtatt oppstart av en fylkesdelplan vil gi legitimt krav om utsettelse på behandling av søknader i NVE. Om NVE vil gi utsettelse vil være usikkert mht deres oppfølging av nasjonal politikk. En fylkesdelplan vil ikke være juridisk bindende, men kommuner og nasjonale myndigheter må ta hensyn til den i sin politikk. Fravikes fylkesdelplanen av nasjonale instanser skal spørsmålet i henhold til plan- og bygningslovens §19-6 tas opp med fylkeskommunen.

Oppsummering

De pågående utredningene for etablering av vindmølleparker og de kryssende miljøinteressene skaper et behov for å vurdere disse forholdene i sammenheng. Utarbeiding av en fylkesdelplan for etablering av vindmølleparker vil være nødvendig for å få etablert et regionalpolitisk grep. En slik plan må avklare hvor og på hvilke betingelser etableringer kan finne sted. Oppstart av en slik plan betinger et politisk vedtak.

Det overordna målet for arbeidet med en fylkesdelplan for vindkraft må være å sette vindkraft inn i den fylkeskommunale energipolitikken på en slik måte at den blir et tjenelig verktøy i utviklingen av Nordlands-samfunnet. Fokus i planen må rettes mot større vindkraftprosjekt som vil ha stor positiv betydning og virkning for fylket. Dette er i samsvar med nasjonal politikk for energiutbygging hvor siktemålet er å bygge ut vindkraft for å dekke opp energiunderskuddet i landet.

Endelig godkjenning av fylkesdelplanen vil skje i Miljøverndepartementet.